

**Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Факультет психології
Кафедра соціальної психології**

Державний податковий університет

Запорізький національний університет

Рівненський державний гуманітарний університет

Сумський державний університет

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Київський міський центр соціальних служб

Середня загальноосвітня школа №166 м. Кисва

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ПСИХОЛОГІВ
ДО ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ»**

**Збірник матеріалів
науково-практичного круглого столу
13 грудня 2024 року**

КИЇВ – 2024

УДК 159.9 (043.2)
ББК 88.4я43
А 43

Рецензенти:

Волошина В.В. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної та консультативної психології, Факультету психології УДУ імені Михайла Драгоманова;

Вольнова Л.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психосоматики та психології здоров'я, Факультет психології УДУ імені Михайла Драгоманова

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету психології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 7 від 20 грудня 2024 р.)

Актуальні проблеми підготовки психологів до врегулювання конфліктів:
збірник матеріалів учасників науково-практичного круглого столу (13 грудня 2024 року, м. Київ) [Електронне видання] / Ред. колегія: Матяш-Заяц Л.П. – Київ, 2024. – 148с.

<http://>

Збірник містить матеріали доповідей учасників круглого столу та охоплює низку проблемних питань, які стосуються актуальних проблем фахової підготовки психологів, психологічних особливостей конфліктної поведінки особистості, психологічних засад управління конфліктами у сучасних умовах, можливостей психологічного консультування у врегулюванні конфліктів, медіації як технології управління конфліктами, емоційної складової у міжособистісній взаємодії у сучасних умовах, психологічних особливостей переживання криз в умовах війни, психологічних аспектів вирішення міжособистісних конфліктів у освітньому середовищі, управління конфліктами як умови збереження ментального здоров'я особистості, використання потенційних можливостей внутрішньоособистісних конфліктів задля особистісного зростання.

© Колектив авторів, 2024

© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПСИХОЛОГІВ

<u>Адаменко Сергій Андрійович</u>	ВПЛИВ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ НА ФОРМУВАННЯ КАР'ЄРНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	7
<u>Булан Інна Сергіївна</u>	ВПЛИВ САМООЦІНКИ НА КАР'ЄРНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	10
<u>Долинська Любов Василівна,</u> <u>Матяш-Заяц Людмила Петрівна</u>	ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	12
<u>Зубеня Тетяна Федорівна</u>	ПРОДУКТИВНЕ ВИРІШЕННЯ ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНОГО КОНФЛІКТУ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ ПСИХОЛОГА	16
<u>Коротка Ірина Юріївна</u>	ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КОНФЛІКТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	20
<u>Луцик Галина Олександрівна</u>	СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАТУС В АКАДЕМІЧНІЙ ГРУПІ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО РОБОТИ З ПІДЛІТКАМИ-ДЕВІАНТАМИ	25
<u>Москаленко Марія Олександрівна</u>	КОНФЛІКТОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩА ЯКІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА	27
<u>Сошко Ольга Юріївна,</u> <u>Степаненко Інна Миколаївна</u>	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО РОБОТИ З КОНФЛІКТНИМИ ВЗАЄМИНАМИ.....	29
<u>Улунова Ганна Євгенівна,</u> <u>Сідельник Юлія Іванівна</u>	ПІДГОТОВКА ЦИВІЛЬНИХ ПСИХОЛОГІВ ДО РОБОТИ З ВЕТЕРАНАМИ ВІЙНИ	32

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ

<u>Баша Ольга Олександрівна</u>	ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ЯК ЧИННИК КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ	34
---------------------------------	---	----

<u>Бурлака Анна Андріївна,</u> <u>Вольнова Леся Миколаївна</u>	АГРЕСИВНА ПОВЕДІНКА ПІДЛІТКІВ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ.....	37
<u>Корнєва Аліна Валентинівна</u>	ЖИТТЕСТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ФАКТОР ЗНИЖЕННЯ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДОРОСЛОМУ ВІЦІ.....	40
<u>Мазур Олена Миколаївна,</u> <u>Вольнова Леся Миколаївна</u>	ВПЛИВ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА КОНФЛІКТНУ ПОВЕДІНКУ ОСОБИСТОСТІ	42
<u>Огородня Дарина Валентинівна</u>	ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	46
<u>Олексієнко Світлана Василівна</u>	ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОТИПРАВНОЇ СХИЛЬНОСТІ ГРОМАДЯН.....	50
<u>Чиж Олександра Федорівна</u>	РОЛЬ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ У ФОРМУВАННІ КОНСТРУКТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПОВЕДІНКИ ПІД ЧАС КОНФЛІКТІВ	52
<u>Шевченко Ірина Геннадіївна</u>	МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ: ЩО КЕРУЄ ЛЮДЬМИ В КОНФЛІКТАХ?	55

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

<u>Богдановський Дмитро Ігорович,</u> <u>Богдановский Ігор Валерійович,</u> <u>Льовкіна Олена Геннадіївна</u>	ІННОВАЦІЇ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕНОЇ КОНФЛІКТНОСТІ В ОРГАНІЗАЦІЯХ.....	59
<u>Заушнікова Марина Юріївна</u>	ПЕРЕГОВОРИ ЯК ЗАСІБ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	62
<u>Носова Олена Вікторівна</u>	СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ	65
<u>Сагайдак Світлана Петрівна,</u> <u>Темрук Олена Василівна</u>	ПСИХОЛОГІЧНА РЕСУРСНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК УМОВА КОНСТРУКТИВНОГО ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТУ	67

МОЖЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ У ВРЕГУЛЮВАННІ КОНФЛІКТІВ

<u>Білоус Ірина Вікторівна</u>	ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ У ВРЕГУЛЮВАННІ КОНФЛІКТІВ В КОНТЕКСТІ ЗАПИТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ	71
--------------------------------	--	----

Шелест Анастасія Леонідівна

ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ
КОНФЛІКТІВ І ПРОФІЛАКТИКИ ВИГОРАННЯ HR-МЕНЕДЖЕРІВ..... 74

МЕДІАЦІЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ

Шевченко Наталія,

Дерев'янченко Роман

МЕДІАЦІЯ В ПСИХОЛОГІЧНОМУ КОНТЕКСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР 77

ЕМОЦІЙНА СКЛАДОВА У МІЖОСОБИСТІСНІЙ ВЗАЄМОДІЇ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бадикіна Анастасія Ігорівна

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В
УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ..... 81

Біднягіна Анастасія Володимирівна

ОСОБЛИВОСТІ АГРЕСИВНОСТІ ЯК ЧИННИКА СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ
УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ 83

Заволокіна Марія Дмитрівна

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК САМОРЕАЛІЗАЦІЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ..... 86

Кобець Анастасія Вячеславівна

ПРИЧИНИ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ У ПРАЦІВНИКІВ
МЕДИЧНОЇ СФЕРИ 88

Корчакова Наталія Вікторівна,

Безлюдна Валентина Іванівна

СТАН ВІДЧАЮ ЯК ПРЕДИКТОР КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ
ОСОБИСТОСТІ У КОНСУЛЬТАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ..... 92

Пащенко Вікторія

ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВЧИТЕЛІВ В УМОВАХ ВІЙНИ..... 95

Штуца Ірина

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ
ПІД ЧАС ВІЙНИ..... 98

Яценко Вікторія Романівна

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЧИННИКА
ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ 100

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ КРИЗ В УМОВАХ ВІЙНИ

Березюк Тетяна Петрівна

КОЛЕКТИВНА ТРАВМА: ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ВІЙНИ..... 102

Булах Ірина Сергіївна,

Цьомик Христина Богданівна

ПІДГРУНТЯ ВИНИКНЕННЯ ТА ЗМІСТОВА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ
ПЕРЕБІГУ ЖИТТЄВИХ КРИЗ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ 105

<u>Інкін Софія Володимирівна</u>	
МОРАЛЬНА КРИЗА У ВОЛОНТЕРІВ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ	109
<u>Мангушева Олександра Сергіївна</u>	
ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СУЧАСНИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ	112
<u>Резвих Євгенія Ігорівна</u>	
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ	116
<u>Рушинець Тетяна Миколаївна</u>	
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ ОСОБИСТОСТІ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ.....	118

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИРІШЕННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ У ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

<u>Андрощук Альона Петрівна</u>	
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО	121

УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ ЯК УМОВА ЗБЕРЕЖЕННЯ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ

<u>Вольнова Леся Миколаївна</u>	
ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ТА КОНФЛІКТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ.....	125
<u>Герасимчук Оксана Миколаївна</u>	
ОСОБЛИВОСТІ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ В УМОВАХ ФРУСТРУЮЧИХ ОСІБ	129
<u>Кирилюк Анастасія Олександрівна</u>	
РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ЯК ФАКТОР ПОДОЛАННЯ СТРЕСУ У ВІЙСЬКОВИХ.....	135

ВІД ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНОГО КОНФЛІКТУ ДО ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

<u>Кондратенко Маргарита Русланівна</u>	
ВНУТРІШНІЙ КОНФЛІКТ ТА КРИЗА ІДЕНТИЧНОСТІ У ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	138
<u>Корж Марина Анатоліївна</u>	
КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ ПОВЕДІНКИ АДВОКАТА ПІД ЧАС НАДАННЯ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ.....	141
<u>Турчина Софія Тарасівна</u>	
<u>Степаненко Інна Миколаївна</u>	
АКТИВІЗАЦІЯ ПОЗИТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ ЯК ЗАПОРУКА ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ СТУДЕНТІВ	144

4. Ретявко О.В. Проблема вигорання у медичних працівників та способи корекції. Харків : ХМАПО, кафедра сексології, психотерапії та медичної психотерапії, 2021.
5. Шевчук В.В. Сучасні підходи до визначення категорії «емоційне вигорання». *Habitus*, 2020. Вип. 17. С. 141–145.

Наталія КОРЧАКОВА,
*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри вікової та педагогічної психології,
Рівненського державного гуманітарного університету*

Валентина БЕЗЛЮДНА,
*кандидат психологічних наук, доцент,
професор кафедри вікової та педагогічної психології,
Рівненського державного гуманітарного університету*

СТАН ВІДЧАЮ ЯК ПРЕДИКТОР КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ У КОНСУЛЬТАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

Одним із складних аспектів у роботі психолога-консультанта, який загрожує його емоційному благополуччю та задоволенню від виконання професійних обов'язків, є зустріч з агресивними клієнтами. Незважаючи на те, що ініціатором взаємодії є сам клієнт, процес налагодження його співпраці з психологом не завжди відбувається спокійно. У науковій літературі виокремлюють декілька груп змінних, що обумовлюють схильність особистості до конфліктної взаємодії у консультативному процесі : стан емоційної напруги, моральна незрілість особистості, природна схильність до фрустрації та агресії. Ці групи змінних не є детермінованими впливами психолога, все ж, потребують врахування при організації консультативної взаємодії.

Питання консультування вороже налаштованих та агресивних клієнтів обговорюються у роботах Магдисюк Л. І., Федоренко Л. І., 2022 [2] ; Цимбалюк І. М., 2005 [4] та інших посібникових джерелах. Все ж, у цих теоретико-методичних працях переважно висвітлюються питання роботи з агресивними клієнтами без окремого розгляду детермінуючого впливу на поведінку клієнта стану розпачу.

Як свідчить консультативна практика, серед клієнтів психологічних констультативних центрів, в умовах сьогодення, зростає кількість людей, що перебувають у стані відчаю. У «Енциклопедії сучасної України» цей стан позначається як «неможливість подальшого існування у звичному буттєвому просторі» [3]. Його виявами є розпач особистості, втрата життєвих цілей та орієнтирів, зневіра у своїх можливостях, відчуття краху та безперспективність

подальшого шляху. У англомовних джерелах цей стан позначається терміном «despair» (відчай), або ж “a lost of hope” - «втрачена надія» [5].

В умовах війни частота переживання людьми стану відчаю різко зросла. Війна не лише зруйнувала звичні умови життя, а й постійно забирає у людей найдорожче – віру у майбутнє, відчуття безпеки, життя близьких. На фоні зневіри і відчаю, агресивні реакції людини можуть виконувати роль захисних механізмів. Дратівливість і агресивність, за цих умов, можуть спрямовуватися на найближчих партнерів по взаємодії, включаючи й психолога.

Тож, психологічне практикування передбачає формування вмінь психолога як діагностувати стани відчаю, так і налагоджувати підтримуючу, безконфліктну взаємодію з людиною, що страждає. На рівні когнітивних розумінь і установок, психолог повинен усвідомити сутність відчаю та свою готовність співпрацювати з людиною у цьому стані. У наукових джерелах стан відчаю іноді описується як душевний біль, страждання, в основі якого лежить страх. Все ж, у ракурсі консультативної допомоги, за нашим розумінням, більш продуктивною є ідея австрійського психіатра Віктора Франкла (Viktor Frankl), згідно якої сутність відчаю пояснюється через втрату людиною сенсу життя. Відома формула Франкла «Відчай = страждання+ відсутність сенсу («D = S – M: *to despair means to suffer without meaning*»)) [5; 6] фактично, не лише пояснює психологічний стан, а й просвітлює шлях до психологічного відновлення особистості через пошук нових смислів. Аналізуючи стан відчаю, психологи доходять висновків, що його наслідком є крах життєвих програм [7]. Людина заглиблюється у глибини самозвинувачень та особистісного неприйняття, запускаючи механізми саморуйнівної поведінки. У такому стані їй важко прислухатися до іншого, турбуватися про організації продуктивної взаємодії. Як наслідок, у процесі спілкування з психологом, клієнт може використовувати агресивні стратегії. Чому це відбувається? Чому звертаючись за допомогою людина нехтує дотриманням моральних основ співпраці?

Як зазначають канадські психологи D. G. Dutton та C. Karakanta психотравмуючі впливи, що мають високу міру емоційного насичення, можуть породжувати у людини як страждання та депресію, так і гнів [4]. При цьому, однією з форм афективного реагування індивіда, є пошук осіб, яких можна звинуватити у «спричиненні» авersiveного афекту. Співставлення закономірностей виникнення у страждаючої людини депресії чи агресії дозволяє визнавати, що, попри відмінність в особистісних установках та наявності протилежностей цих емоційних станів, між ними існує певний зв'язок. Депресія створює ризик для виникнення агресивних реакцій. Об'єднуючими стратегіями, у цьому випадку, виступають дратівливість та імпульсивність.

Застосовувавши агресивну стратегію спілкування, клієнт, фактично, спричиняє виникнення атмосфери напруженості та конфронтації. При цьому, прояви агресії, можуть бути досить різноманітними, від прямих виявів невдоволення та злості, до її латентних, замаскованих форм, які ускладнюють

процес консультування і, у той же час, є достатньо складними у діагностованні (Лагутін В., Лагутіна О. [1, с.121]).

Розмова, у якій переважає агресія, є виснажливою для обох учасників консультативного процесу, тож, завдання психолога - скоригувати ситуацію. Успішність цього процесу залежить від вміння фахівця одночасно простежувати зміни, що відбуваються у процесах особистісного самопочуття та в станах і поведінці клієнта. Контроль за змінами у власних фізичних і психічних станах запобігає руйнуванню самооцінки психолога та появі поведінкових диструкцій. Важливу роль у цьому процесі відіграє сформована система рефлексивних процесів та умінь медитації.

У ставленні до клієнта психолог зберігає спокій, емпатійне ставлення, визнання його страждань. Зусилля психолога спрямовуються на зниження емоційної напруги партнера по взаємодії. Забезпечується це через використання відволікаючих дій, застосування прийомів переключення уваги, виконання елементарних завдань практичного характеру на фоні ігнорування агресивних випадів. Все ж, варто зазначити, що вербальне позначення стану клієнта у цих випадках допустиме, оскільки воно допомагає продемонструвати партнеру його прийняття як страждаючого. В цілому, у процесі співпраці психолог прагне забезпечити клієнту задоволення потреб у визнанні, приєднанні та послабленні емоційних страждань.

Отже, у системі комунікативних вмінь психолога-консультанта важливе місце посідає система професійних компетенцій, що забезпечують розпізнавання емоційних станів учасників консультативної взаємодії та сприяють організації продуктивно взаємодію із урахуванням емоційної складової.

Список використаних джерел

1. Лагутін В. Лагутіна О. Агресія і процес психологічного консультування *Вісник Дніпропетровського університету економіки і права імені Альфреда Нобеля*. Серія «Педагогіка і психологія». 2011. № 1 (1) С.117-121 (на рос. мові)
2. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 360 с.
3. Хамітов, Н. Відчай *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. <https://esu.com.ua/article-34423>
4. Цимбалюк І. М. Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: Навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2005. 656 с.
5. Dutton, D. G., Karakanta, C. Depression as a risk marker for aggression: A critical review. *Aggression and Violent Behavior*, 18(2), 310–319. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2012.12.002>

6. Halamandaris, B. Despair Is Suffering Without Meaning. 2012 <https://www.spiritualcommonsense.com/despair-is-suffering-without-meaning/>
7. Lent T. K Viktor Frankl: A Psychiatrist's View on How to Find Meaning in Suffering *Journal of Psychology & Clinical Psychiatry*. 2015. Vol. 2. Is. 5. <https://medcraveonline.com/JPCPY/JPCPY-02-00087.pdf>

Вікторія ПАЩЕНКО,
студентка 2 курсу магістратури
освітньої програми «Психологічне консультування»
УДУ імені Михайла Драгоманова

Науковий керівник:
Любов ДОЛИНСЬКА,
кандидат психологічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної психології

ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВЧИТЕЛІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Психологічні особливості прояву синдрому емоційного вигорання вчителів в умовах війни є надзвичайно важливою і своєчасною темою. В умовах воєнного конфлікту, коли навколишнє середовище стає нестабільним і стресовим, вчителі, які є ключовими фігурами у вихованні та освіті молоді, зазнають значних психологічних навантажень.

По-перше, війна створює надзвичайно стресові умови для вчителів, які не тільки мають продовжувати навчати дітей, але й часто виконують додаткові соціальні функції, такі як психологічна підтримка учнів і їхніх сімей. Це може призвести до значного емоційного напруження та виснаження.

По-друге, в умовах війни змінюються навчальні плани та методи, що може викликати додаткові труднощі для вчителів, які повинні адаптуватися до нових викликів і не завжди мають достатньо ресурсів для цього.

По-третє, військові дії часто призводять до переміщення населення, що може спричинити втрату роботи, зміну місця проживання та інші життєві труднощі для вчителів, що також сприяє розвитку емоційного вигорання.

Отже, дослідження прояву синдрому емоційного вигорання вчителів в умовах війни допоможе розробити ефективні стратегії запобігання та подолання вигорання серед освітян. Це є критично важливим для підтримки психологічного здоров'я вчителів, забезпечення якісної освіти та соціальної стабільності в умовах воєнного конфлікту.

Сучасні українські вчені більшою мірою фокусують свою увагу на дослідженні особливостей виникнення, розвитку та профілактики емоційного вигорання у представників різних професій. Л.Л. Лотоцька-Голуб визначала соціально-психологічні чинники резистентності до емоційного вигорання у професійній діяльності лікарів [1]. У своєму дисертаційному дослідженні М.С.